

TEM 20.4.2025

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnan kokous 24.4.2025

Teollisuusneuvos Sampsa Nissinen, Työ- ja elinkeinoministeriö

Valtioneuvoston selonteko teollisuuspolitiikasta

Hallitus tunnisti ohjelmassaan tarpeen teollisuuspoliittiselle strategialle, joka laadittiin yhdessä keskeisten sidosryhmien kanssa ja luovutettiin elinkeinoministerille joulukuussa. Strategian pohjalta eduskunnalle toimitettiin 27.3. selonteko teollisuuspolitiikasta¹, jossa tarkastellaan pitkän aikavälin linjauksia. Myös kasvuriihi-ryhmä on tuottanut hallitukselle ehdotuksia talous-kasvun vauhdittamiseksi. Samalla EU:n uusi komissio on käynnistänyt työohjelmansa, jossa teollisuuden kilpailukyky ja talouden resilienssi ovat aiempaa keskeisemmällä sijalla. Talouden kansainvälisen toimintaympäristön nopeat muutokset tekevät teollisuuspoliittisesta keskustelusta entistäkin ajankohtaisempaa ja korostavat tarvetta ison strategisen kuvan hahmottamiseen siitä, mitkä ovat Suomen ja EU:n kannalta tärkeimmät tavoitteet ja politiikan painopisteet.

Selonteko tukemaan poliittista keskustelua teollisuuspolitiikasta

Muutokset talouden kansainvälisessä toimintaympäristössä jatkuvat kiivaina ja vaikuttavat suomalaisten yritysten kilpailuasemaan globaaleilla markkinoilla. Valtiovetoinen teollisuuspolitiikka on tehnyt paluun niin Aasiassa, Amerikassa kuin Euroopassa, mikä on Suomen kaltaiselle pienelle avotaloudelle iso haaste. Samalla huonommaksi muuttunut turvallisuuspoliittinen tilanne laittaa painetta puolustusinvestointien kasvattamiselle Euroopassa ja Yhdysvaltojen uuden hallinnon toimenpiteet luovat epävarmuutta kansainväliseen kauppaan. Nämä jännitteet pakottavat suomalaiset yritykset miettimään, kuinka hajauttaa liiketoiminnan riskejä ja muokata toimitusketjuja sekä alleviivaavat hyvin toimivien EU:n sisämarkkinoiden merkitystä.

Suomen ulkomaankaupan pitkäkestoisen alijäämän ja tuottavuuden heikon kehityksen taustalla on kuitenkin myös kotimaisia tekijöitä, joihin tähänastisilla politiikkatoimilla ei olla kyetty vastaamaan riittävästi. Suomen kyky hyödyntää teknologisten murrosten avaamia liiketoimintamahdollisuuksia sekä skaalata lupaavista uusista avauksista merkittävää liiketoimintaa eivät ole olleet samalla tasolla verrokkimaiden kanssa. Myöskään Suomeen suuntautuvien investointien määrä ei ole ollut riittävä teollisuuden uudistumisen kannalta. Suomen vaihtotase on ollut pääosin negatiivinen jo 2010-luvun alusta lähtien. Samoin julkinen talous on ollut alijäämäinen, mikä näkyy velkaantumiskehityksenä. Suomen onkin kyettävä vauhdittamaan vientivetoista talouskasvua myös julkisen talouden tasapainottamiseksi.

Hallitus päätti ohjelmassaan laatia pitkäjänteisen teollisuuspoliittisen strategian, joka sisältää vientiteollisuudelle olennaiset politiikkakokonaisuudet ja jonka tavoitteena on kasvuhakuisten, työllistävien ja vientiin tähtäävien yritysten kasvu sekä työpaikkojen säilyminen Suomessa. Strategia laadittiin työ- ja elinkeinoministeriön johdolla, tiiviissä yhteistyössä keskeisten sidosryhmien kanssa. Työn edistymisestä raportoitiin työllisyyden ja yrittäjyyden ministerityöryhmälle. Strategia

¹ Valtioneuvoston selonteko teollisuuspolitiikasta, VNS 1/2025 vp
[file:///C:/Users/0305974/Downloads/telposelonteko_24_03_2025%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/0305974/Downloads/telposelonteko_24_03_2025%20(1).pdf)

luovutettiin elinkeinoministerille joulukuussa 2024². Se antaa kokonaiskuvan hallituksen teollisuuspolitiikan painopisteistä ja keinoista sekä tarkastelee Suomen kannalta keskeisimpiä EU:n teollisuuspolitiikan kysymyksiä ja kytkee ne kansallisen politiikan kontekstiin.

Hallitus totesi, että toimintaympäristön ollessa voimakkaassa muutoksessa, Suomen teollisuuspolitiikan isosta kuvasta ja pitkän aikavälin linjauksista on syytä käydä keskustelua poliittisten päättäjien kesken. Hallitus antoi 27.3. eduskunnalle teollisuuspolitiikan selonteon, joka perustuu tuoreen strategian seitsemän tavoitteen mukaiseen jäsenyykseen ja tuo keskusteluun strategian ohjausryhmän tekemät ehdotukset harkittavista uusista politiikkatoimista. Nämä ovat:

- Kehitämme toimintaympäristön kilpailukykyä investointien houkuttelemiseksi.
- Tehostamme julkista rahoitusta yksityisen rahoituksen vivuttamiseksi.
- Kasvatamme arvonalisää ja tuottavuutta panostamalla aineettomaan pääomaan.
- Luomme kasvua tutkimuksesta, innovaatioista ja kansainvälisistä verkostoista.
- Hyödynnämme puhtaan siirtymän sekä bio- ja kiertotalouden mahdollisuudet.
- Panostamme logistiikkaan, infrastruktuuriin ja teollisiin keskittymiin.
- Varmistamme osaavan työvoiman saatavuuden.

Logistiikka ja infrastruktuuri on tunnistettu yhdeksi avaintavoitteeksi teollisuuden toimintaympäristön kehittämisessä. Tavoitteena on turvata hyvin toimivat logistiset yhteydet ja infrastruktuuri teollisen toiminnan kehittymiselle ja eri puolilla maata sijaitsevien resurssien täysipainoiselle hyödyntämiselle. Tavaraliikenteen toimivuuden ja kilpailukyyn rinnalla varmistetaan energiainfrastruktuurin kehittäminen sekä digitaalisen infrastruktuurin toimintavarmuus ja turvallisuus avainteknologioiden hyödyntämiseksi.

Selonteon taustalla olevan Teollisuuspoliittinen strategia, ohjausryhmän raportti -osana laadittiin erillinen logistiikan alatyöryhmän yhteenveto ja toimenpidesuosituks (ko. raportin liite 2). Selonteossa nostetaan esiin harkittavana uutena toimenä edistää näiden tavoitteiden saavuttamista teollisuuden logistiikan kehittämistarpeisiin vastaamiseksi, liittyen mm. huoltovarmuuteen, kansainväliseen saavutettavuuteen ja logistiikan kilpailukykyyn. EU-tasolla tavoitetilaksi tunnistettiin, että Suomen logistiset erityispiirteet huomioidaan EU-tasolla ja Suomi hyötyy EU:n yhteisistä infrastruktuurihankkeista.

EU:n teollisuuspolitiikkaa päivitetään

Teollisuus on vahvasti Ursula von der Leyenin toisen komission agendalla. Uusi komissio pyrkii pysymään Green Dealin viitoittamalla tiellä, mutta keventäen merkittävästi sääntelyä: ympäristötavoitteet on liitetty erityisesti teollisuuden modernisointiin ja kiertotalouden edistämiseen. Päätaavoitteena on luoda perustaa EU:n teollisuuden kilpailukyvyille ja ratkaista samalla kootusti ilmasto- ja taloudelliseen resilienssiin liittyviä haasteita.

Politiikan keskiössä on entistä selkeämmin perinteisten teollisuudenalojen säilyminen Euroopassa kovan ja osin vääristyneen kilpailun paineessa. Teollisuuden sektoreista komission agendalla painottuvat autoteollisuus, metalli/terästeollisuus, kemianteollisuus, kestävä liikenne ja biotalous.

² Teollisuuspoliittinen strategia, ohjausryhmän raportti. TEM:n julkaisu 2024:49. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165954>

Kilpailukyvyn parantamisen ja innovaatioiden edistämisen ohella suunnitellaan aiempaa selkeämmin toimenpiteitä myös teollisen toiminnan jatkumisen tukemiseksi valituilla aloilla. Energiaintensiivisen teollisuuden uudistamista tuetaan puhtaasti siirtymän nimissä, mutta päätavoitteena on teollisen tuotannon pysyminen Euroopassa.

Auto- ja terästeollisuudelle kaavailuissa "häätäpupaketeissa" korostuu suora tuotannollinen tuki ja eurooppalaisen arvoketjun vahvistaminen, johon etsitään keinoja nykyisen rahoituskehityksen puitteissa. Strategisten investointien ja politiikkatavoitteiden edistämiseksi halutaan myös enemmän usean maan yhteisiä IPCEI-tyyppisiä projekteja. Investointien rahoitus ja rahanjaon perusteet ovat EU:n teollisuuspolitiikan merkittävimpiä avoinna olevia kysymyksiä. Toistaiseksi on nähty vasta hienosäätöä ja varojen siirtelyä budjetin sisällä, sillä useat teemat – kuten kilpailukyky-rahasto - kytkeytyvät monivuotisen rahoituskehityksen neuvotteluihin.

Tarve jaetulle strategiselle näkemykselle korostuu muutosten keskellä

Teollisuuden toimintaympäristön muutos jatkuu kiivaana, liittyen muun muassa kauppapolitiikan jännitteisiin sekä Euroopan puolustusteollisuuden investointinäkömiin. Myös kotimaassa teollisuuspolitiikan kysymykset ovat vahvasti politiikan asialistalla, liittyen niin hallituksen puoliväliriihen yhteydessä harkittaviin kasvutoimiin kuin jo tehtyjen päätösten toimeenpanoon. Esimerkiksi hallituksen käynnistämä EU:n väliaikaisen kriisipuitteen mukainen investointitukiohjelma sekä Suomen Teollisuussijoituksen uusi strategia mahdollistavat toimenpiteiden kohdentamisen aiempaa vaikuttavammin Suomen kannalta strategisille investoinneille.

Toimintaympäristön nopeat muutokset tekevät teollisuuspoliittisesta keskustelusta entistäkin ajankohtaisempaa ja korostavat tarvetta ison strategisen kuvan hahmottamiseen siitä, mitkä ovat Suomen ja EU:n kannalta tärkeimmät tavoitteet ja politiikan painopisteet.